

Масюк Вікторія Вікторівна,

*здобувач ступеня вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту № 3*

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Назаренко Ольга Анатоліївна,

старший викладач кафедри теорії держави та права

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРАВОТВОРЧОСТІ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі політичного та правового розвитку України відбуваються досить інтенсивні процеси реформування та редагування законодавчої бази у відповідності до існуючих вимог європейських стандартів. Вдосконалення правотворчості впливає загалом на забезпечення високої якості реалізації процесу законотворчості та нормотворчості. Сьогодні процес забезпечення прав та свобод людини і громадянина нерозривно пов'язаний з якістю та ефективністю нормативно-правових актів, які приймаються державними органами. Саме тому, правотворчість держави повинна будуватись на дотриманні вимог та правил юридичної техніки. У зв'язку з чим, необхідно більше детально зосередити увагу на самому теоретичному аналізі поняття «правотворчість».

Зокрема, на думку С. Гусаров визначає правотворчість, як процедурну оформлену діяльність державних органів зі створення правових норм чи визнання правовими вже сформованих, таких, що діють у суспільстві правил поведінки [1, с. 131]. Правотворчість – це одна з форм діяльності держави в суб'єктах компетентних органів, установ та організацій, які уповноважені в передбачених законом випадках формувати, видавати, вдосконалювати нормативно-правові акти. Правотворчість можуть здійснювати – український народ (шляхом референдума), місцеві громади (на зборах, сходах або через обрані ними органи). За допомогою такої діяльності правова система підтримується в активному стані, запроваджуються, змінюються чи скасовуються правові норми [2, с. 12].

Правотворчість здійснюється на певних засадничих

принципах. Найважливішими є принцип науковості, верховенства права професіоналізму, законності, демократизму, гласності, оперативності, гуманізму, планування. Втілення в реальність вказаних принципів у правотворчій діяльності слугує її ефективності та удосконаленню з точки зору відповідності праву, соціальної доцільності нормативно-правових актів, що приймаються, їх систематизації, а також дані принципи прямо впливають на розбудову соціальної, вільної правової держави [3 с. 83]. Правники вирізняють декілька класифікацій правотворчості – це за юридичною силою, за сферою дії, за часом дії, за функціональною призначеністю, тощо.

Види правотворчості розрізняють за формою створюваного права: законотворчість; підзаконну правотворчість; прецеденту правотворчість; договірну правотворчість; за юридичною силою актів: законотворчість та підзаконна правотворчість; за суб'єктами правотворчості [4, с. 153–154]:

– правотворчість народу (суспільства). Цей вид правотворчості здійснюється в процесі референдуму. 26 січня 2021 р. прийнятий Закон України «Про народовладдя через всеукраїнський референдум», що визначає правові засади здійснення народного волевиявлення через всеукраїнський референдум, його організацію та порядок проведення [5];

– делегована правотворчість – це нормотворча діяльність уповноважених органів держави, яка здійснюється за дорученням вищого представницького органу державної влади;

– правотворчість найвищого представницького органу (парламенту) держави або суб'єкта федерації. У багатьох країн світу парламент має одноосібне право на здійснення законотворчої діяльності;

– правотворчість органів і посадовців виконавчої гілки влади (уряду, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, місцевої адміністрації тощо). Основне спрямування полягає у формуванні організаційних структур і порядку реалізації прав та обов'язків суб'єктами правовідносин, заснованих на нормі закону;

– правотворчість глави держави. Спрямована на втілення передбачених Конституцією власних повноважень і створення організаційно-правового механізму реалізації норм Конституції

й законів;

– судова правотворчість (характерно для країн англо-американської правової сім'ї). У нашій державі вважається, що судова правотворчість не встановлює нових норм права, серед правників триває дискусія щодо судової правотворчості [6, с. 300]. Наразі судова правотворчість не являється джерелом права в Україні, а має лише рекомендаційний (дорадчий) характер.

– правотворчість громадських організацій (органів самоорганізації населення, профспілок, громадських організацій) виявляється у здатності здійснювати правотворчість у визначеній сфері та забезпечити доступ до участі у правотворчій діяльності зі сторони інших зацікавлених суб'єктів. Таким чином можна простежити взаємодію держави та громадянського суспільства.

– локальна правотворчість (на підприємстві, в установі, організації) за допомогою локальної правотворчості є можливим забезпечити прийняття тих підзаконних актів, що мають свою дію на певне конкретизоване коло суб'єктів та/або в межах конкретного суб'єкта господарювання чи управлінської діяльності [7, с. 57]. Наприклад, правила внутрішнього розпорядку.

Отже, правотворчість будує, форматує право та має високий суспільний інтерес. Правотворча діяльність у сучасній Україні – це надзвичайно важливе і досить складне явище, адже вимагає формування правової системи демократичної країни. З кожним роком процес правотворчості повинен бути дедалі більш удосконаленим та якісним. Оскільки, розбудова демократичної держави неможлива без високої якості правотворчого процесу, яку у своїй роботі повинні забезпечувати відповідні компетентні суб'єкти. Правотворчість України повинна завжди базуватись на засадах справедливості та демократії, а також дбати про права та свободи свої громадян, які закріплюються у Конституції.

Список використаних джерел

1. Окопник О.М., Гаврилюк Ю.В. Міжнародна правотворчість в умовах глобалізації та вдосконалення для України. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія*

«Право». 2020. № 1 (1). С. 130–134.

2. Ковальський В. С. Правотворчість: теоретичні та логічні засади. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 192 с.

3. Плавич С.В. Зasadничі принципи правотворчої діяльності як основа її ефективності. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 83–87.

4. Теорія держави та права : навч. посіб. / Є. В. Білозьоров та ін. / За заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. Київ : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.

5. Про народовладдя через всеукраїнський референдум: проект Закону України. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Povidomlennya/202047.html>. Дата звернення (31.10.2022)

6. Іванюра І. С., Шевченко Д. В., Сівець А. С. Судова правотворчість: природна особливість правосуддя чи його аномалія? *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Право*. 2021. № 67. С. 296–301.

7. Кириленко І. С. Локальна правотворчість як особливий різновид юридичної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету* 2013. Вип. 23. Ч. 1. Т. 1. С. 55–58.

Муратова Вікторія Олександрівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Кривицький Юрій Віталійович,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПСИХОЛОГІЧНА ТЕОРІЯ ПОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ

Психологічна теорія походження держави – це система поглядів, що пояснюють процес виникнення держави як результат розвитку людської психіки. Сутність цієї теорії полягає в тому, що виникнення держави інтерпретується властивостями людської психіки, потребою індивіда жити в колективі, його прагненням до